

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS

ESIMENE OSAKOND

KOHTUOTSUS

Kaebus number 13420/12
M.R. ja L.R. *versus* Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (esimene osakond), olles 15. mail 2012 kokku tulnud kojana, kuhu kuuluvad:

esinaine Nina Vajić,

kohtunikud Anatoly Kovler,

Peer Lorenzen,

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

ja *osakonna sekretär* Søren Nielsen,

võttes arvesse 6. märtsil 2012 esitatud kaebust,

võttes arvesse kohtureeglite 39. reegli alusel vastustajariigile määratud esialgse õiguskaitse meetet, olles pidanud nõu, on teinud järgmise otsuse.

ASJAOLUD

1. Esimene kaebaja, M.R., on 1981. aastal sündinud Eesti kodanik. Teine kaebaja, L.R., on 2009. aastal sündinud Eesti ja Itaalia kodanik. Esinaine otsustas, et nende isikut üldsusele ei avaldata (47. reegli lõige 3). Kaebajad elavad Kõrvekülas, Tartu maakonnas. Kaebajaid esindasid kohtus Tartu advokaadid T. Pilv ja H. Jürimäe.

A. Kohtuasja asjaolud

2. Kohtuasja asjaolud võib vastavalt kaebajate esitatule ja kohtutoimikust nähtuvale kokku võtta järgmiselt.

1. Kohtuasja taust

3. Esimene kaebaja kohtas R.-i, Itaalia kodanikku ja teise kaebaja, nende tütre, isa oma õpingute ajal Hollandis. Neil tekkis suhe ja pärast õpingute lõppu külastas ta tihti R.-i Milano lähistel Arlunos. 30. juunil 2009 sündis Itaalias teine kaebaja. Pärast lapse sündi vanemate omavahelised suhted halvenesid. Vastavalt esimese kaebaja ütlustele kannatas ta R.-i põhjustatud vaimse vägivalla all. Väidetavalt soovis R. last kasvatada kooskõlas Itaalia traditsioonidega ja kasutada lapse kasvatamisel oma vanemate abi, eirates esimese kaebaja arvamusi. R.-i tööpäevad olid pikad ja ta ei osalenud lapse eest hoolitsemises peaaegu üldse.

4. Kaebajad reisisid mitmel korral Eestisse, sh kolmeks nädalaks alates 26. detsembrist 2010. Pärast

seada sõitsid nad R.-i nõusolekul Eestisse 2. märtsil 2011. Kuid 11. märtsil 2011 ei läinud nad Itaaliasse tagasi, nagu oli kokku lepitud, vaid jäid Eestisse.

2. Menetlus Eestis

(a) Menetlus maakohtus

(i) Poolte taotlused ja menetluse käik

5. 7. märtsil 2011 palus esimene kaebaja Tartu Maakohtul määrata talle lapse ainuhooldusõigus.
6. 16. märtsil 2011 reisis R. Eestisse. Ta soovis lapsega kohtuda, kuid keeldus seda tegemast advokaadibüroos, nagu oli välja pakkunud esimene kaebaja. Kuid ta kohtus esimese kaebajaga, kes andis tema soovil talle Itaalias kuuluva korteri võtmed.
7. 29. märtsil 2011 esitas R. avalduse Itaalia Justiitsministeeriumile lapse tagastamiseks rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva Haagi konventsiooni (edaspidi: Haagi konventsioon) alusel. 13. aprillil 2011 edastasid Itaalia ametivõimud selle avalduse Eesti Justiitsministeeriumile ja 10. mail 2011 saadeti see edasi Tartu Maakohtusse.
8. Maakohus käsitles mõlema vanema taotlusi sama menetluse käigus. 27. mail 2011 toimus istung, millest võtsid osa esimene kaebaja, R., teisele kaebajale riigi poolt määratud advokaat ja sotsiaaltöötaja Tartu vallast, kus kaebajad Eestis elasid. Istungi lõpus teatas kohus, et teeb otsuse pärast Itaalia lastekaitseameti arvamuse kättesaamist. Edasine menetlus toimus kirjalikus vormis.
9. 30. mail 2011 määras maakohus ajutise kaitsemeetme seoses R.-i õigusega külastada last, mille kohaselt võis ta lapsega kohtuda lapse ema ja R.-i poolt valitud kolmanda isiku juuresolekul. Kohus muutis hiljem seda kokkulepet, et võimaldada ka esimesel kaebajal kohtumistele kaasa võtta tema valitud saatja. R. kohtus lapsega neljal nädalavahetusel ajavahemikus maist juulini 2011. Vähemalt osadel kohtumistel osalesid nii Eesti kui Itaalia psühholoogid. Vastavalt esimese kaebaja ütlustele ei tundnud R. hiljem lapse vastu huvi.
10. 1. juulil 2011 teatas maakohus esimesele kaebajale, et ta peab hiljemalt 1. augustiks 2011 esitama kirjaliku seisukoha R.-i nõudele lapse tagastamiseks Itaaliasse. Kohus informeeris esimest kaebajat ka sellest, et kohus kavatses asjas otsuse teha hiljemalt 15. augustiks 2011. Oma vastuses viitas esimene kaebaja vajadusele oodata ära mitmete tõendite kohalejõudmine (Tartu valla ja arsti arvamus ning lisainformatsioon Itaalia ametivõimudelt) ja palus maakohtu otsuse edasilükkamist, kuni lisatõendid kohale jõuavad. Ta tõstas küsimuse lapse seksuaalsest väärkohtlemisest R.-i poolt. Esimene kaebaja esitas kohtule veel mitmete isikute (oma ema ja teiste sugulaste, sõprade, töökaaslaste ja õpetaja) kirjalikud seletused, mis kirjeldasid poolte suhteid ja R.-i vägivaldset käitumist, ja lisaks psühhoterapeudi tähelepanekud, mis põhinesid esimese kaebajaga läbi viidud nõustamisel. Vastavalt lastepsühholoogi märkusele oli laps rahutu ja närviline ning tal olid magamishäired, mistõttu soovitati R.-i kohtumised viia läbi turvalises keskkonnas kodus.
11. 25. augustil 2011 edastas Itaalia Justiitsministeerium Eesti Justiitsministeeriumile Magenta Laste- ja Perekaitsekeskuse (*Magenta Children and Family Protection Centre*) aruande. Selles toodi välja, et kogutud andmete põhjal ei ole võimalik anda põhjalikke vastuseid Eesti ametivõimude esitatud küsimustele. Itaalia ametivõimud olid kohtunud R.-i ja tema vanematega ning olid külastanud R.-i elukohta. Nad olid kohtunud ka esimese kaebaja muusikaõpetajaga. Aruandes märgiti, et R.-il on kontrolliv ja egoistlik iseloom ning tal on sõltuvuse tunnuseid. R.-i peres oli näha peidetud kalduvust depressioonile, mille põhjustas seisukoht, et naise loomulik roll on laste eest hoolitsemine, seda isegi tema erialase eneseteostamise arvelt. Selline peremudel võis tekkida ka R.-i ja esimese kaebaja omavahelises suhtes, mis tekitas esimeses kaebajas rahutust. Veel märgiti, et R. eitas, et tema emal on ravitud meeleolu kõikumisega seotud häireid, kuigi see vastas tõele. Lõpuks toodi välja, et selleks, et lõplikult vastata esitatud küsimustele, on vaja hinnata mõlemaid vanemaid ja jälgida isa suhet lapsega.
12. 23. septembril 2011 koostas psühholoogiaekspert maakohtu palvel kirjaliku arvamuse. Ta oli kohtunud kaebajatega 1. ja 5. septembril 2011. Vastuseks maakohtu küsimustele märkis ekspert, et

ei ole võimalik otsustada seksuaalse väärkohtlemise toimumise üle, millele oli viidanud esimene kaebaja. Ekspert märkis selle kohta, kas lapse viimine Itaaliasse võib talle põhjustada tõsiseid vaimseid kannatusi, et laps vajab turvalist, harjumuspärast ja stabiilset keskkonda, lapsel on lähedane kiindunud suhe oma emaga ja tema eraldamine emast põhjustab talle kindlasti tõsiseid vaimseid kannatusi ja võib põhjustada eluaegseid tõsiseid negatiivseid mõjusid. Selles vanuses laps kuulub oma emaga kokku. Isegi kui ema saaks elada Itaalias, ilma et teda kohtulikult vastutusele võetaks, sõltuks ta täielikult lapse isast ja on oht, et ema võib kannatada vaimse ja füüsilise vägivalda all ning uuesti võib tekkida olukord, mille eest ema Itaaliast põgenes. Ema traumeerimisel on lapse arengule negatiivne mõju. Ekspert järeldas, et antud tingimustes põhjustab lapse tagastamine Itaaliasse talle tõsiseid vaimseid kannatusi ega lähtu lapse heaolust ja vajadustest.

13. 28. septembril 2011 esitas esimene kaebaja maakohtule täiendavad kirjalikud seisukohad ja dokumentaalseid tõendeid ning märkis muu hulgas, et kõiki asjassepuutuvad asjaolusid ei ole tuvastatud ja kohtuotsuse väljakuulutamise tuleks edasi lükata.

(ii) Tartu Maakohtu otsus

14. Tartu Maakohus otsustas 7. oktoobri 2011. aasta määruses, et vastavalt Haagi konventsioonile peab teine kaebaja minema tagasi Itaaliasse. Määruse kohaselt oli laps elanud Itaalias koos oma vanematega kuni 2. märtsini 2011 ning seda asjaolu ei mõjuta esimese kaebaja väide, et ta õppis ja elas selles riigis ajutiselt. Kohus tuvastas lisaks, et vanematel oli Itaalias lapse üle ühine hooldusõigus, isa oli nõus lapse reisimisega Eestisse, kuid mitte lapse Eestisse elama jäämisega. Kohus leidis, et lapse kinnihoidmine Eestis on õigusvastane Haagi konventsiooni artikli 3 tähenduses ja et isal on õigus nõuda lapse tagastamist artikli 12 alusel. Mis puudutab küsimust, kas lapse tagastamine on välistatud Haagi konventsiooni artikli 13 lõike 1 punkti b alusel, märkis kohus, et ta pidi võtma arvesse informatsiooni lapse sotsiaalse tausta kohta, mida andis lapse tavalise elukoha keskasutus või muu pädev asutus. Kohus viitas Eesti Riigikohtu 6. detsembri 2006. aasta otsusele, mille kohaselt võib last ainult sel juhul Haagi konventsiooni artikli 13 lõike 1 punkti b alusel tagastamata jätta, kui see toob kaasa äärmiselt tõsise kahju lapse heaolule. Selline erakordne oht peab olema piisavalt konkreetne ja tõenäoline.

15. Maakohus arvas, et teise kaebaja naasmine Itaaliasse ei põhjustaks talle suuremaid kannatusi kui keskmisele kaheaastasele. Kohtu käsutuses olevate tõendite põhjal (psühholoogi eksperthinnang ja lasteaiast saadud informatsioon) ei olnud võimalik järeldada, et isa oli last väärkohelnud või käitunud esimese kaebaja suhtes vägivaldselt. Samuti ei olnud võimalik Magenta lastekaitseametilt saadud informatsiooni põhjal järeldada, et lapse naasmine Itaaliasse on vastuolus tema huvidega. Kuna Itaalia ametivõimud olid viidanud vajadusele jälgida isa ja lapse vahelist suhet, siis sellega tagati nendepoolne järelevalve perekonnas toimuva üle. Kohus märkis, et lähtuvalt Haagi konventsioonist ei anta last tagasi teisele vanemale, vaid teise riiki, mistõttu ei pidanud kohus esimese kaebaja väiteid ema ja lapse lahutamise kohta asjakohaseks. Ema ja lapse vaheline lähedane suhe aitaks kaasa lapse turvatunde tekkimisele Itaalias, kus ta elas kuni 2. märtsini 2011. Kohtuistungil oli R. kinnitanud, et ta on valmis hoolitsema kaebajate elamiskoha ja rahalise toetuse eest. Vanematevahelised lahkkelid ei tohiks määrata lapse elukohariigi valikut; neid asjaolusid võib võtta arvesse lapse hooldusõiguse üle otsustamisel. Esimese kaebaja väide, et tema Itaaliasse naasmine ei ole võimalik, sest teda võib oodata ees vahistamine, ei puutu asjasse, kuna Itaalia ametivõimud võivad igal juhul kasutada Euroopa vahistamismäärust. Kohus otsustas, et puuduvad igasugused asjaolud, mis võimaldaksid keelduda teise kaebaja tagastamisest Itaaliasse.

16. Kohus tunnistas, et teisel kaebajal olid Eestis tekkinud kindlad harjumused ja turvatunne. Sellest hoolimata ei saa kohus heaks kiita käitumist, mille kohaselt üks vanem muudab lapse alalist elukohariiki ilma teise vanema nõusolekuta. Esimene kaebaja oleks pidanud kõigepealt esitada taotluse hooldusõiguse enda kasuks määramiseks ja alles seejärel muutma oma ja – lähtuvalt hooldusõiguse määramise otsusest – lapse elukohta.

17. Maakohus märkis, et ta ei ole pädev otsustama esimese kaebaja nõude üle määrata talle ainuhooldusõigus, kuna laps tuleb tagastada Itaaliasse. Kohus ei rahuldanud esimese kaebaja

taotlusi täiendavate kohtuistungite läbiviimiseks, tema ja tunnistajate ülekuulamiseks ning R.-i psühhiaatrilise ekspertiisi määramiseks. Kohus märkis, et tulenevalt erandlikest asjaoludest (Itaalia sotsiaalteenistuse vastuse viibimine ja väärkohtlemise süüdistuse esitamine) ei olnud võimalik kohtuasja kuue nädalaga lahendada. Siiski ei olnud võimalik menetlust kauem edasi lükata, kuid esimesel kaebajal on õigus esitada mainitud taotlusi hooldusõiguse määramist puudutava menetluse käigus.

(b) Menetlus ringkonnakohtus

18. Kaebajad esitasid apellatsioonkaebuse maakohu määruse peale, nõudes, et R.-i taotlus teise kaebaja tagastamiseks Itaaliasse jäetaks rahuldamata ja et jätkataks menetlusega seoses esimese kaebaja nõudega teise kaebaja üle ainuhooldusõiguse saamiseks. Esimene kaebaja esitas Tartu Ringkonnakohtule muu hulgas väljavõtte teise kaebaja tervisekontrolli kaardist, mille järgi kaebajaid oli uuritud Tallinna Lastehaigla psühhiaatriaosakonnas 2011. aasta oktoobris. Tuvastatud oli, et lapsel oli tugev kiindumus suhe oma emaga ja, juhul kui kohtumenetluse stressirohke periood jätkub, vajavad nii ema kui laps psühholoogilist abi.

19. Tartu Ringkonnakohus jättis oma 12. detsembri 2011. aasta määrusega jõusse esimese astme kohtu määruse. Kohus võttis arvesse, et laps oli elanud koos oma vanematega Itaalias kuni 2. märtsini 2011 ja oli kohanenud selle riigi sotsiaalse ja perekeskkonnaga. On loomulik, et tal tekkisid samasugused suhted ka Eestis pärast tema ebaseaduslikku kinnihoidmist, kuid suhete tekkimine ega lapse varasemad külaskäigud Eestisse ei tähenda, et tema asukohariik on Eesti. Ringkonnakohus nõustus maakohu seisukohaga, et Haagi konventsiooni artikkel 13 ei välista lapse tagastamist. Kohus võttis arvesse, et lähtudes Haagi konventsiooni vaimust eeldatakse, et lapse kiire tagastamine tema harjumuspärasesse elukeskkonda on tema enda huvides. See on ka üldiseks ennetavaks meetmeks, mis aitab kindlustada, et vanemad ei vii oma lapsi ebaseaduslikult teise riiki. Sellest lähtudes võib lapse jätta tagastamata ainult erandlikel juhtudel.

20. Ringkonnakohus oli seisukohal, et teise kaebaja tagastamine Itaaliasse ei too ilmingimata kaasa lapse eraldamist tema emast ja sellest lähtuvalt olid eeltooduga seotud apellatsioonkaebuse väited põhjendamatud. Kohus viitas mitmele R.-i esitatud tõendile, mille seas oli muu hulgas Itaalia ekspertide hinnang, mille kohaselt on lapse tagastamine Itaaliasse lapse huvides, ja teatis lasteaiast, kus teine kaebaja käis Itaalias elamise ajal, millest nähtus, et puuduvad igasugused tõendid lapse vastu suunatud vaimse või füüsilise vägivalda kohta. Ringkonnakohus järeldas, et pärast Itaaliasse tagastamist ei satu teine kaebaja väljakannatamatusse olukorda ja et esimese kaebaja väited lapse väärkohtlemise kohta isa poolt on alusetud.

21. Ringkonnakohus märkis, et esimese kaebaja esitatud tõendid, mida esimese astme kohus arvesse ei võtnud, ei tõendanud usaldusväärset lapse väärkohtlemist R.-i poolt. Teist kaebajat uurinud psühholoogiaekspert ei kinnitanud, et isa oli last väärkohelnud. Eksperti arvamuse, et lapse tagastamine Itaaliasse põhjustab talle tõsiseid kannatusi, põhines esimese kaebaja alusetutel väidetest, et pärast lapse tagastamist nad eraldatakse. Ringkonnakohus märkis, et esimene kaebaja oli maakohu istungil kinnitanud, et R. ei olnud lapse suhtes vägivaldne olnud ja alles hiljem menetluse käigus oli ta väitnud, et R. oli last väärkohelnud. Ringkonnakohus nõustus R.-i arvamusega, et esimene kaebaja esitas lapse väärkohtlemise süüdistuse selleks, et põhjendada tema kinnihoidmist Eestis. Väärkohtlemise avaldust ei olnud esitatud ei Itaalias ega ka kohe pärast kaebajate saabumist Eestisse, avaldus esitati politseisse alles 12. juulil 2011. Ringkonnakohus oli seisukohal, et esimese kaebaja süüdistused väärkohtlemise kohta ei olnud usaldusväärsed. Vanemate vastastikused süüdistused näitasid, et nende vahelised suhted olid pingelised, kuid see ei tõenda, et on alust keelduda lapse tagastamisest Haagi konventsiooni artikli 13 lõike 1 punkti b alusel.

22. Ringkonnakohus viitas Riigikohtu 6. detsembri 2006. aasta otsusele, millest tulenevalt ei pea last ainult sel juhul Haagi konventsiooni artikli 13 lõike 1 punkti b alusel tagastama, kui tagastamise tulemusel tekib äärmiselt tõsine oht lapse heaolule. Kahjulikke mõjusid, mis võivad tekkida lapse eraldamisel vanemast saab vältida lapse tagasipöördumisega koos kõne all oleva vanemaga.

(c) Kassatsioonid Riigikohtule ja sellele järgnenud sündmused

23. 6. veebruaril 2012 otsustas Riigikohus esimese kaebaja ja teise kaebaja esindaja esitatud kassatsioonide menetluse mitte võtta.

24. 22. veebruaril 2012 keeldus Riigikohus menetluse taasavamisest.

25. 29. veebruaril 2012 sai esimene kaebaja kohtutäiturilt teate (kätte toimetatud 28. veebruaril 2012), mille kohaselt tuli laps kümne päeva jooksul tagastada Itaaliasse.

3. Teise kaebaja hooldusõigust puudutav menetlus Itaalias

26. 15. aprillil 2011 esitas R. taotluse Milano Alaealiste Kohtusse, taotledes lapse tagastamist ja talle Itaaliast lahkumise keelu määramist, samuti taotles ta lapse ainuhooldusõigust ning esimesele kaebajale külastusõiguse määramist. 2. mail 2011 peatas alaealiste kohus menetluse. Selgub, et R.-ile määrati kohtuasja lahendamiseks tähtaeg, võttes arvesse ka Eestis pooleliolevat menetlust, ja et esimese kaebaja ingliskeelseid dokumente ei võetud Milano Alaealiste Kohtus vastu. Vastavalt Milano Alaealiste Kohtu 23. detsembri 2011. aasta esialgsele määrusele kohustati esimest kaebajat last isale Itaaliasse tagasi tooma ja isale määrati lapse ainuhooldusõigus. Juhul kui ema last ei tagasta, kaotab ta vanemlikud õigused. Arluno sotsiaalteenistusel paluti võtta juhtum oma järelevalve alla ning korraldada lapse ja ema vahelised kohtumised neutraalses keskkonnas, samuti anda kohtule tagasisidet lapse suhtest mõlema vanemaga.

27. 2. märtsil 2012 toimus Milano Alaealiste Kohtus istung, millel osalesid esimene kaebaja ja R. Esimene kaebaja väitis, et kohtu arvates oleksid nii tema kui ka laps pidanud kaheks nädalaks kolima R.-i elukohta ja elama seal koos R.-iga ning tema poolt valitud psühholoogi või psühhiaatriga. Seejärel kaotaks ema õigused lapsele ja laps jääks sotsiaaltöötajate järelevalve alla.

4. Kriminaalmenetlused

28. 12. juulil 2011 tegi MTÜ Järva Naiste Varjupaik esimese kaebaja käest nõustamise käigus saadud informatsiooni põhjal avalduse R.-i kohta, et ta on teist kaebajat seksuaalselt väärkohelnud.

22. juulil 2011 kuulas politseiurija esimese kaebaja üle. Esimene kaebaja teatas, et oli näinud R.-i nende tüdruku seksuaalselt väärkohtlemas 2010. aasta suvel. Esimene kaebaja teatas veel, et 2010. aasta veebruaris lükkas R. ta pikali samal ajal, kui ta hoidis süles nende sel ajal seitsmekuust last.

29. Sarnane kriminaalmenetlus algatati 5. augustil 2011 Itaalias esimese kaebaja kaebuse põhjal. 6. oktoobril 2011 teavitas politsei Milano Prokuratuuri uurimise seisust. Lähtuvalt saadud informatsioonist kuulati septembris 2011 üle esimese kaebaja muusikaõpetaja ja R.-i endine abikaasa. Esimene kaebaja oli rääkinud muusikaõpetajaga oma probleemidest R.-i ja tema vanematega ning ta oli kommenteerinud R.-i käitumist nende tütre suhtes. R.-i endine abikaasa kirjeldas R.-i kui usaldusväärset inimest, kes käitub suhtes olles armastavalt ning ütles, et R. ei ole kunagi olnud vägivaldne, agressiivne, lugupidamatu, kontrolliv või armukade. Nende abielu lõppemise puhul oli otsustavaks põhjuseks R.-i vanemate, eriti tema isa mõju R.-i üle. R. ei ole seda mõju kunagi vaidlustanud, tal on oma perega väga tugev side, mis sarnaneb sõltuvusele. R.-i endine abikaasa viitas ka R.-i puhtusega seotud sündmustele. Politsei uuris nii Itaalia Tallinna saatkonna aruannet teise kaebaja elamistingimuste kohta Eestis, mida kirjeldati positiivselt, kui ka Magenta lastekaitseametilt käest saadud informatsiooni. Mis puudutab väidetavat seksuaalset ärakasutamist, siis leidis politsei, et neil puudub informatsioon, mis aitaks seda konteksti asetada, ja leidis, et on vaja täpselt mõista asjaolusid ja sündmuste järjekorda, et oleks võimalik hinnata nende kriminaalset asjassepuutuvust või kohatust vanemliku kasvatuse seisukohast. Olemasoleva informatsiooni kohaselt oli esimesel kaebajal raske R.-iga koos elada, eelkõige seoses R.-i isa vahelesegamise ja mõju tõttu. Samal ajal ei leitud midagi, mis oleks viidanud, et R. on seksuaalse hälbega. Viimasena märkis politsei, et samaaegselt on esimese kaebaja suhtes pooleli eraldi kriminaalmenetlus seoses lapseröövi ja lapse kinnihoidmisega välismaal, mis algatati R.-i avalduse põhjal.

30. Kriminaalmenetlus on Itaalias algatatud ka R.-i väidetava vägivalla osas esimese kaebaja suhtes.

31. Veebruaris 2012 teavitas esimene kaebaja Eesti ametivõime sellest, et R. on väidetavalt esitanud valesüüdistuse ja kasutanud võltsitud dokumenti. Selgub, et ka R. on esitanud samasuguse teate esimese kaebaja suhtes väidetava valesüüdistuse esitamise osas.

B. Asjakohane riigisisene õigus

32. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 6. detsembri 2006. aasta (kohtuasi nr 3-2-1-123-06) otsus puudutas kohtuasja, mis oli seotud Haagi konventsiooniga. Selles toodi muu hulgas välja, et üldjuhul tuleb laps, kes on õigusvastaselt ära viidud või keda peetakse õigusvastaselt kinni teises lepinguosalisel riigis, viivitamata tagastada. Vastavalt artikli 13 lõike 1 punktile b võib õigusvastaselt ära viidud või kinnihoitud lapse tagastamata jätta vaid erandlikel juhtudel, s.o kui lapse tagastamine kahjustaks äärmiselt tõsiselt lapse heaolu. Seejuures peab tegemist olema erakordse ohuga lapse heaolule, mis on piisavalt konkreetne ja tõenäoline. Konventsiooni artikli 13 lõike 1 punkti b ja ka teiste lapse tagastamisest keeldumise aluste avara tõlgendamise korral oleks kahjustatud konventsiooni eesmärgi saavutamine. Eeltoodust tulenevalt ei pidanud Riigikohus võimalikuks jätta last tagastamata üksnes seetõttu, et väikelapsele on oluline ema hoolitsus ja et laps on seni olnud pidevalt koos emaga ning tal puudub isaga üksi elamise kogemus. Kuna menetlusosalised ei vaielnud mitte lapse elukoha, vaid lapse Haagi konventsiooni alusel tagastamise üle, ei tulnud selles menetluses käsitleda küsimust, kumba vanemat tuleks lapse kasvatamisel eelistada. Lahendada tuli ainult lapse viivitamatu tagastamise küsimus. Seejuures ei tule Haagi konventsiooni alusel last tagastada mitte teisele vanemale, vaid laps tuleb reeglina tagasi viia tema hariliku viibimiskoha riiki. Lapsele tema vanemast eraldamise tõttu tekkida võivaid kahjulikke tagajärgi saab enamikul juhtudel vältida sel viisil, et laps tuleb tagasi koos vanemaga, kellest eraldamine võiks kujutada tõsist ohtu lapse heaolule. Riigikohus pööras tähelepanu ka sellele, et viidatud sättes nimetatud oht lapse heaolule peab olema tõendatud.

C. Asjakohane rahvusvaheline õigus

33. Haagi konventsiooni, mis jõustus Eesti suhtes 1. juulil 2001, asjakohased sätted on asjassepuutuvas osas järgmised:

Artikkel 1

„Konventsiooni eesmärgid on:

- a) tagada osalisriiki õigusvastaselt viidud või osalisriigis kinni hoitava lapse viivitamatu tagasitoomine tema hariliku viibimiskoha riiki;
- b) osalisriigi seaduste alusel võimaldada last hooldada ja külastada teises osalisriigis.“

Artikkel 3

„Lapse äraviimine või kinnihoidmine on õigusvastane, kui:
a) see on vastuolus füüsilisele või muule isikule või asutusele vahetult enne lapse äraviimist või kinnihoidmist tema hariliku viibimiskoha riigi seaduse alusel antud hooldamisõigusega;
b) äraviimise või kinnihoidmise ajal hooldamisõigust teostati või oleks teostatud, kui last ei oleks ära viidud või kinni hoitud.

Punktis a nimetatud hooldamisõigus tekib seaduse, kohtu või haldusorgani otsuse või riigi seaduse kohase lepingu alusel.“

Artikkel 4

„Konventsiooni kohaldatakse lapse suhtes, kelle harilik viibimiskoht on konventsiooniosalisel riigis vahetult enne hooldamisõiguse või külastamisõiguse rikkumist. Konventsiooni ei kohaldata, kui laps on saanud 16-aastaseks.“

Artikkel 11

„Konventsiooniosalise riigi kohus või haldusasutus peab lapse tagastamise asja menetlemist alustama viivitamata.

Kui asjaomane kohus või haldusasutus ei ole otsust menetluse algusest alates kuue nädala jooksul teinud, võib taotleja või taotluse saanud riigi keskasutus ise taotleda või paluda taotluse esitanud riigi keskasutust taotleda selgitust viivitamise põhjuste kohta. Kui vastus saabub taotluse saanud riigi keskasutusele, edastab see vastuse taotluse esitanud riigi keskasutusele või taotlejale.“

Artikkel 12

„Kui lapse äraviimine või kinnihoidmine on õigusvastane artikli 3 järgi ja kohtu- või haldusmenetluse alguseks lapse asukohariigis on lapse õigusvastasest äraviimisest või kinnihoidmisest möödunud alla aasta, nõuab asjaomane asutus lapse viivitamatut tagastamist.

Kui menetlust alustatakse pärast eelmises lõikes nimetatud aja möödumist, nõuab kohus või haldusasutus siiski lapse tagastamist, kui ei ole tõendatud, et laps on uue keskkonnaga kohanenud.

Kui taotluse saanud riigi kohtul või haldusasutusel on alust arvata, et laps on viidud kolmandasse riiki, võib menetluse peatada või taotluse tagasi lükata.“

Artikkel 13

„Eelmise artikliga ei ole vastuolus taotluse saanud riigi kohtu või haldusasutuse kohustus nõuda lapse tagastamist, kui lapse tagastamisele vastu vaidlev füüsiline või muu isik või asutus tõendab, et a) lapse eest hoolitsenud füüsiline või muu isik või asutus ei ole lapse äraviimise või kinnipidamise ajal teostanud oma hooldamisõigust või et ta on täielikult või osaliselt nõustunud lapse äraviimisega või kinnihoidmisega või b) lapse tagasitoomine võib talle põhjustada füüsilisi või psüühilisi kannatusi või muul viisil võib lapse asetada ebakindlasse olukorda.

Kohus või haldusasutus võib keelduda lapse tagastamist nõudmast, kui laps on jõudnud vanusesse ja küpsusesse, kus on õige tema arvamusega arvestada, ning ta ei soovi tagasi tulla.

Selle artikli asjaoludest lähtudes peab kohus või haldusorgan arvestama lapse sotsiaalset tausta käsitlevat infot, mille on andnud lapse harilikku viibimiskoha keskasutus või muu pädev asutus.“

Artikkel 19

„Lapse tagastamise kohta konventsiooni alusel tehtud otsus ei takista hoolduse otsustamist.“

Artikkel 20

„Lapse tagastamisest artikli 12 alusel võib keelduda, kui taotluse saanud riik järgib inimõiguste ja põhivabaduste neid printsiipe, mille kohaselt ei saa last tagastada.“

KAEBUSED

34. Toetudes konventsiooni artiklile 3, artikli 6 lõikele 1 ning artiklitele 8 ja 14, kaebasid kaebajad, et Eesti kohtute otsus saata teine kaebaja tagasi Itaaliasse rikkus rahvusvahelist õigust ja on vastuolus Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikaga. Nad viitasid EIK arvamustele kohtuasjas *Neulinger ja Shuruk vs. Šveits* [suurkoda], nr 41615/07, EIK 2010; kohtuasjas *Raban vs. Rumeenia*, nr 25437/08, 26. oktoober 2010; kohtuasjas *Šneersone ja Kampanella vs. Itaalia*, nr 14737/09, 12. juuli 2011; ja kohtuasjas *X vs. Läti*, nr 27853/09, 13. detsember 2011. Riigisisised kohtud ei olnud seisnud lapse huvide eest. Nad ei olnud võtnud arvesse tõendeid, mis puudutasid lapse harilikku viibimiskohta, tema lõimumist Eesti ellu ja selle puudumist Itaalias, kaebajate väiteid lapse ja ema vaheliste lähedaste suhete kohta, lapse isa iseloomu, temapoolseid vägivaldseid tegusid, seda, et esimene kaebaja ei saa Itaaliasse tagasi minna ja tõendeid, mis näitasid, et teine kaebaja kannataks Itaaliasse tagasisaatmise korral tõsise vaimse ja füüsilise vägivalla käes. Samuti jätsid kohtud tähelepanuta või rahuldamata esimese kaebaja taotlused täiendavate tõendite hankimiseks.

ÕIGUSKÜSIMUSED

35. Kaebajad kaebasid konventsiooni erinevatele artiklitele viidates riigisisestes kohtutes toimunud menetluste mitmete aspektide üle ja nende otsuste peale, mis kohustasid teist kaebajat Itaaliasse tagastama. Olles pädev andma kohtuasja asjaoludele õigusliku tähenduse (vt nt *Guerra jt vs. Itaalia*, 19. veebruar 1998, p 44, *Reports of Judgments and Decisions 1998-I*), on EIK seisukohal, et

kaebajate kaebused tuleb lahendada vastavalt konventsiooni artiklile 8, mis on sõnastatud järgmiselt;

„1. Igaühel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning sõnumite saladust.

2. Ametivõimud ei sekku selle õiguse kasutamisse muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.“

A. Üldpõhimõtted

36. Era- ja perekonnaelu austamise õigusesse sekkumine on vastuolus konventsiooni artikliga 8, välja arvatud, kui seda saab põhjendada artikli 8 lõike 2 alusel sellega, et sekkumine on „kooskõlas seadusega“, järgib üht või enamat selles lõikes loetletud õiguspärasest eesmärgist ja on „demokraatlikus ühiskonnas vajalik“ selleks, et saavutada asjassepuutuvat eesmärgist või eesmärki.

37. Kohtuasjas *Neulinger ja Shuruk* (eespool viidatud, p-d 131–40 koos täiendavate viidetega) loetles kohus mitmeid põhimõtteid, mis on kujunenud välja EIKi rahvusvahelise lapseröövi valdkonda käsitleva kohtupraktika alusel, ning võttis need kokku järgnevalt:

(i) Konventsiooni ei saa tõlgendada eraldiseisvalt, vaid vastavalt rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikli 31 lõike 3 punktile c tuleb võtta arvesse osalisriikidele kohalduvaid mis tahes asjassepuutuvaid rahvusvahelise õiguse norme (vt *Neulinger ja Shuruk*, eespool viidatud, p 131, koos täiendavate viidetega).

(ii) Konventsiooni artikliga 8 osalisriikidele kehtestatud positiivseid kohustusi, mis puudutavad vanemate kokkuviiimist lastega tuleb seetõttu tõlgendada 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni ja 25. oktoobri 1980. aasta rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva Haagi konventsiooni valguses (vt *Maire vs. Portugal*, nr 48206/99, p 72, EIK 2003-VII, ja *Ignaccolo-Zenide vs. Rumeenia*, nr 31679/96, p 95, EIK 2000-I).

(iii) EIKi pädevuses on järelevalve riigisiseste kohtute menetluste üle, eelkõige et teha kindlaks, kas need kohtud järgivad Haagi konventsiooni sätete kohaldamisel ja tõlgendamisel konventsioonist, peamiselt selle artiklist 8 tulenevad tagatisi (vt selles osas *Bianchi vs. Šveits*, nr 7548/04, p 92, 22. juuni 2006, ja *Carlson vs. Šveits*, nr 49492/06, p 73, 6. november 2008).

(iv) Selles osas on otsustava tähtsusega küsimus, kas riikidele sellistes asjades jäetud kaalutusõiguse piires on leitud õiglane tasakaal konkureerivate huvide – lapse, kahe vanema ja avaliku huvi – vahel (vt *Maumousseau ja Washington vs. Prantsusmaa*, nr 39388/05, p 62, 6. detsember 2007), pidades silmas, et esikohale tuleb seada lapse huvid (vt selles osas *Cnaboré vs. Prantsusmaa*, nr 40031/98, p 59, EIK 2000-IX).

(v) „Lapse huvideks“ peetakse eelkõige järgmist kaht aspekti: sidemete säilitamine oma perega, välja arvatud juhul, kui on tõendatud, et need sidemed on ebasoovitavad, ning lapse arengu tagamine kindlas keskkonnas (vt muu hulgas *Elsholz vs. Saksamaa* [suurkoda], nr 25735/94, p 50, EIK 2000-VIII, ja *Maršálek vs. Tšehhi Vabariik*, nr 8153/04, p 71, 4. aprill 2006). Isikliku arengu seisukohalt sõltuvad lapse parimad huvid mitmest individuaalsest asjaolust, eelkõige lapse vanusest ja küpsusastmest, vanemate olemasolust või nende puudumisest ning keskkonnast ja kogemustest.

(vi) Kui Haagi konventsioon kuulub kohaldamisele, ei saa lapse tagastamist otsustada automaatselt või mehaaniliselt, nagu nähtub konventsioonis sätestatud mitmetest lapse tagastamise kohustusele tehtud eranditest (vt eelkõige artikleid 12, 13 ja 20), mis seonduvad lapse isiku ja tema keskkonnaga. Kohtuasja lahendava kohtu ülesanne on läheneda asjale konkreetsetl (vt *Maumousseau ja Washington*, eespool viidatud, p 72).

(vii) Seetõttu on igal üksikjuhtumil parimate huvide hindamine eelkõige riigi ametivõimude ülesanne, kuna nad on sageli eelisseisundis tänu otsesele kokkupuutumisele puudutatud isikutega. Sellest tulenevalt on neile jäetud teatud kaalutusruum, mis omakorda allub Euroopa kontrollile, kuna EIK vaatab konventsiooni alusel üle need otsused, mida ametivõimud on teinud mainitud õigusest lähtudes (vt nt *Hokkanen vs. Soome*, 23. september 1994, p 55, seeria A nr 299-A, ja *Kutzner vs. Saksamaa*, nr 46544/99, p-d 65–66, EIK 2002-I; vt ka *Tiemann vs. Prantsusmaa ja*

Saksamaa (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 47457/99 and nr 47458/99, EIK 2000-IV; *Bianchi*, eespool viidatud, p 92; ja *Carlson*, eespool viidatud, p 69).

(vii) Lisaks peab EIK tagama, et otsustusprotsess, mille tagajärjel võeti vastu riigi kohtute vaidlusalused otsused, oli õiglane ja võimaldas osalistel oma kohtuasjas täiel määral seisukohti esitada (vt *Tiemann*, eespool viidatud, ja *Eskinazi ja Chelouche vs. Türgi* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 14600/05, EIK 2005-XIII (väljavõtted)). Selleks peab EIK välja selgitama, kas riigisisised kohtud uurisid põhjalikult perekonna olukorda ja muid asjaolusid, eelkõige faktilise, emotsionaalse, psühholoogilise, materiaalse ja meditsiinilise iseloomuga asjaolusid ning hindasid iga isiku huvisid tasakaalukalt ja mõistlikult, pidades kogu aeg silmas vajadust leida röövitud lapse jaoks kõige parem lahendus tema päritoluriiki tagastamise taotluse raames (vt *Maumousseau ja Washington*, eespool viidatud, p 74)

B. Eeltoodud põhimõtete kohaldamine antud kohtuasjas

38. EIK märgib esmalt, et antud kohtuasjas on artikkel 8 kohaldatav (vt nt *Neulinger ja Shuruk*, eespool viidatud, p 90) ja et kohtul puuduvad mis tahes kahtlused, et kõne all olevad riigisisised otsused takistasid kaebajate artiklist 8 tulenevate õiguste teostamist, seda kas seoses võimalike raskustega, mis tekivad ühise elu jätkamisel või tekkiva kohustusega asuda elama teise riiki (vt *Mattenkloft vs. Saksamaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 41092/06, 11. detsember 2006).

39. Sekkumise õiguspärasuse kohta märgib EIK, et teise kaebaja Itaaliasse tagastamisega seotud otsused põhinesid Haagi konventsioonil, mis on inkorporeeritud Eesti õigusesse. Juhtumiga tegelesid pädevad kohtud kolmes kohtuastmes ning nad järeldasid igati põhjendatud otsustes, millest ei nähtu mingit meelevaldsust, et teise kaebaja kinnihoidmine Eestis oli õigusvastane, kuna lapse isa ei olnud andnud oma nõusolekut tema sellesse riiki elamajäämiseks ja et ta tuleb tagastada Itaaliasse, mis oli olnud tema harilik viibimiskoht. Seega leiab EIK, et teise kaebaja Itaaliasse tagastamist puudutav otsus on „kooskõlas seadusega“ artikli 8 lõike 2 tähenduses.

40. Riigisiseste kohtute otsustel oli ka õiguspärane eesmärk kaitsta teise kaebaja ja tema isa õigusi ja vabadusi (vt selle kohta *Tiemann*, eespool viidatud, ja *Bayerl vs. Saksamaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 37395/08, 13. oktoober 2009).

41. Veel on vaja otsustada, kas kaebajate õigustesse sekkumine oli konventsiooni artikli 8 lõike 2 tähenduses „demokraatlikus ühiskonnas vajalik“.

42. EIK märgib, et selles osas ei teinud riigi kohtud teise kaebaja Itaaliasse tagastamise otsust automaatselt või mehaaniliselt pärast seda, kui olid otsustanud, et antud kohtuasja puhul tuli kohaldada Haagi konventsiooni. Maakohtus toimus istung ja sellele järgnevalt kutsuti menetlusosalisi mitmel korral üles esitama kirjalikke seisukohti. Menetlusosalised võisid esitada ka tõendeid ja maakohus määras ise lapsele ekspertiisi ning küsis Itaalia ametivõimudelt lisainformatsiooni. EIK märgib veel, et teist kaebajat esindas menetluses riigi poolt määratud advokaat ja menetluses osales kaebajate Eesti elukohajärgse kohaliku omavalitsuse esindaja. Lisaks oli kaebajatel võimalik kasutada oma õigust esitada apellatsioonkaebus ringkonnakohtule ja kassatsioon Riigikohtule. Seetõttu leiab EIK, et kaebajad said igakülgset oma kohtuasjas seisukohti esitada. Asjaolu, et mitut esimese kaebaja taotlust, nagu taotlus täiendavaks istungiks, tunnistajate ülekuulamiseks ja R.-i psühhiaatriliseks ekspertiisiks, ei rahuldatud, ei tähenda, et menetlus oli ebaõiglane. EIK osundab antud juhtumi puhul erilist tähtsust vajadusele viia menetlus läbi kiiresti ja asjaolule, et kõnealuse menetluse eesmärk ei ole hooldusõiguse küsimuse sisu üle otsustamine (Haagi konventsiooni artikkel 19).

43. Küsimuse osas, kas riigisisestel kohtutel õnnestus leida õiglane tasakaal kaalul olevate huvide vahel, pidades silmas lapse paremaid huvisid kui esmast kaalutlust, ja kas nad uurisid sügavuti terve perekonna olukorda, märgib EIK, et riigisisised kohtud tuginesid oma otsuste tegemisel piisavale hulga tõenditele, mida esitasid menetlusosalised ja mida hankisid kohtud ise. EIK toob välja, et riigi kohtud lähtusid eeldusest, et tulenevalt Haagi konventsiooni põhjendustest on lapse huvides tema viivitamatu tagastamine harilikku viibimiskohta ja sellel on ka üldine ennetav mõju. Seetõttu arvestasid kohtud, et lapse tagastamisest võib keelduda ainult erandlikel juhtudel (vrd

Maumousseau ja Washington, eespool viidatud, p 73, ja *Lipkowsky ja McCormack vs. Saksamaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 26755/10, 18. jaanuar 2011, kus EIK leidis, et lapse tagastamata jätmise erandlikke asjaolusid tuleb Haagi konventsiooni alusel tõlgendada kitsendavalt).

44. EIK märgib veel, et riigisiseseid kohtud võtsid arvesse mitmete ekspertide hinnanguid, nende seas nii kohtu poolt määratud psühholoogi kui ka psühhoterapeudi omi, kes oli nõustanud esimest kaebajat Eestis, ning R.-i poolt esitatud Itaalia psühholoogide kirjalikke arvamusi. Eesti psühhoterapeut ja Itaalia psühholoog olid viibinud vähemalt osa R.-i kohtumiste juures lapsega Eestis 2011. aasta suvel ja on aru saada, et kohtud võtsid oma arvamustes arvesse nende poolt kohtumiste ajal tehtud tähelepanekuid. EIK märgib, et erinevate ekspertide arvamustes hinnatakse lapse tagastamise mõjusid ning vanemate ja laste vahelisi suhteid erinevalt. Riigisiseste kohtute otsuste ja kaebajate poolt esitatud materjalide põhjal selgub, et Itaalia eksperdid tõid välja esimese kaebaja suhtlusprobleemid ja leidsid, et lapse tagastamine Itaaliasse on lapse enda huvides (vt p 20 ülal). Samal ajal rõhutasid Eesti eksperdid ema ja lapse vahelist lähedast suhet ja leidsid, et lapse tagastamine Itaaliasse tekitab talle tõsist kahju, kuna ta eraldatakse oma emast, ning isegi kui ema asuks elama Itaaliasse, on oht, et ta satub lapse isa poolse vaimse ja füüsilise vägivalda kätte, millel on lapse arengule negatiivne mõju (vt p 12 ja 18 ülal).

45. EIK toob veel välja, et mitte ükski ekspert ei suutnud kinnitada lapse seksuaalset väärkohtlemist (vt p 12 ülal). Eesti kohtud said informatsiooni Itaalia ametivõimudelt, kelle arvates oli vanematevahelistes suhetes märgata pingeid ja on vaja jälgida lapse ja isa vahelisi suhteid. Informatsioon sisaldas ka teatud hinnanguid isa iseloomu kohta, mis ei andnud kohtule alust teha otsust, mis välistaks lapse tagastamise (vt p 11 ja 15 ülal). Lisaks ei ilmnenu Itaaliast saadud teabest ega esimese kaebaja kohtus antud ütlustest, et isa oleks lapse vastu vägivaldne olnud. Ringkonnakohus märkis, et esimese astme kohus ei arvestanud esimese kaebaja poolt esitatud sugulaste, sõprade ja töökaaslaste kirjalikke avaldusi tõenditena, kuid sellest hoolimata leidis apellatsioonikohus, et need tõendid ega ka R.-i vastu algatatud kriminaalmenetlust puudutav informatsioon ei tõendanud piisavalt esimese kaebaja väiteid lapse seksuaalse väärkohtlemise kohta.

46. Järelikult ei saa EIK nõustuda esimese kaebaja väitega, et riigi kohtud ei analüüsinud mainitud tõendeid. Kuigi tõendamisstandard praegusega sarnastes olukordades ei pea olema sama kui kriminaalmenetluses, ei leia EIK, et riigi kohtute tegevus oleks olnud meelevaldne, kui nad ei omistanud olulist tähtsust asjaolule, et esimene kaebaja oli lapse isa kohta esitanud kaebusi teatud õigusrikkumiste kohta. EIK viitab antud kontekstis asjaolule, et süütuse presumpatsioon on konventsiooni alusel kaitstav õigus ja kordab, et tõendite hindamine on esmajärjekorras riigisiseste kohtute ülesanne.

47. Mis puudutab kaebajate väidet, et lapse tagastamisel Itaaliasse jätkaks lapse isa töötamist ja lapse eest hoolitseksid tema vanemad või laps veedaks päevad lapsehoius, kordab EIK, et Haagi konventsiooni alusel läbiviidavas menetluses ei saa otsustada hooldusõiguse üle, ja pealegi töötas ka esimene kaebaja Eestis ning tema vanemad aitasid tal lapse eest hoolitseda ja laps käis Eestis lasteaias.

48. Seoses esimese kaebaja väidetega, et tal ei ole võimalik Itaaliasse tagasi minna, kuna ta kannataks R.-i poolse vaimse ja füüsilise vägivalda all, tal puudub selles riigis sotsiaalne tugivõrgustik, ta kaotab sissetuleku, ta ei oska piisavalt itaalia keelt ja on oht, et ta vahistatakse seoses Itaalias tema vastu algatatud kriminaalmenetlusega, märgib EIK esiteks, et riigi kohtud ei kohustanud esimest kaebajat Itaaliasse tagasi minema. Siiski viitasid kohtud vastuseks esimese kaebaja väitele, et lapse eraldamine tema emast põhjustab lapsele tõsist kahju, võimalusele, et seda kahju saaks vältida, kui laps naaseks koos kõne all oleva vanemaga. Vastavalt maakohtu otsusele oli R. väljendanud valmisolekut tagada kaebajatele elukoht ja rahaline toetus nende naasmise korral. Seoses väidetava vahistamisohuga võtsid riigisiseseid kohtud arvesse Euroopa vahistamismääruse kasutamise võimalikkust Itaalia ametivõimude poolt, mis muudab asjakohatuteks esimese kaebaja väited tema võimatuse kohta Itaaliasse tagasi minna (vt p 15 ülal). Samuti arvestab EIK antud kontekstis esimese kaebaja kahtlusi, kas R. ka tegelikult kaebajaid toetaks. Samas ei ole see EIK ülesanne otsustada, kas R.-i pakkumine on siduv ega ka hinnata esimese kaebaja Itaalia

ametivõimude poolt vahistamise võimalikkust. EIK märgib esiteks siiski, et riigisisesed kohtud käsitlesid esimese kaebaja poolt tõstatatud selleteemalisi vastuväiteid, ja teiseks, et Itaalia ametivõimud on kriminaalmenetluse läbiviimisel seotud konventsiooniga. Sama kehtib Itaalias toimuva lapse hooldusõigust käsitleva tsiviilmenetluse kohta, millega seoses esimene kaebaja väitis, et Eesti kohtud ei võtnud arvesse tema õiguste rikkumist Itaalias toimuva menetluse käigus ning see võrdub konventsiooni artikli 6 eraldiseisva rikkumisega. Lisaks on mainitud menetlused alles pooleli ja igal juhul ei saa Eesti ametivõime pidada vastutavaks mis tahes väidetavate rikkumiste eest Itaalia kohtutes (vrd *Van den Berg ja Sarri vs. Holland* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 7239/08, 2. november 2010). Ka oli esimene kaebaja elanud Itaalias teatud perioodi jooksul ja õppinud seal muusikat, enne kui ta Eestisse tagasi tuli. Seega ei saa väita, et tal puuduvad igasugused sidemed selle riigiga. Eeltoodust tulenevalt kohus leiab, et riigisisesed kohtud ei ületanud neil olevat kaalutusõigust, kui nad jätsid arvesse võtmata esimese kaebaja väited tema võimatuse kohta naasta Itaaliasse.

49. Kokkuvõtteks märgib EIK, et riigi kohtud leidsid, et ei ole mingit teavet selle kohta, et lapse tagastamine Itaaliasse tekitab talle füüsilist või vaimset kahju või asetab ta muul moel väljakannatamatusse olukorda. EIK kordab, et sellise hinnangu andmine on peamiselt riigi kohtute ülesanne, kellel on antud küsimustes teatav kaalutusruum. Puuduvad mis tahes viited, et riigiseste kohtute hinnang oleks olnud meelevaldne või et ametivõimud ei oleks suutnud leida õiglast tasakaalu antud kohtuasjas kaalul olevate konkureerivate huvide vahel. EIK kordab veel ka seda, et kõne all olevas menetluses ei otsustatud vanemate hooldusõiguse üle, mis kuulub lahendamisele eraldi menetluses Itaalias, mis on konventsiooniga ühinenud riik.

50. Eeltoodust tulenevalt on kaebajate kaebused selgelt põhjendamatud ja tuleb jätta läbi vaatamata vastavalt konventsiooni artikli 35 lõike 3 punktile a ja lõikele 4.

51. Eeltoodut arvesse võttes tuleb lõpetada kohtureeglite 39. reegli kohaldamine.

Eeltoodust lähtuvalt kohus pooltehäälte enamusega

tunnistab kaebuse vastuvõetamatuks.

Søren Nielsen
Osakonna sekretär

Nina Vajić
Esinaine